

ספר זוהר המהרח"ו

ענף א: הקדמת מורינו הרב חיים ויטאל זכותו יגן עלינו אמן על שער ההקדמות.
 ענף ב: הקדמת מורינו הרב חיים ויטאל זכותו יגן עלינו אמן על שער ההקדמות
 ספר דרך עץ חיים להרח"ל [רבינו משה חיים לוצאטו] בעל ספר מסלת ישירים -
 והוא הקדמה לספר פתחי חכמה, והוא מוסר על ספר עץ החיים למורינו הרב
 חיים ויטאל זכרונו לחיי העולם הבא.

חלק ב **אור הזוהר 313 * חשוון תשע"ז**
מפעל הזוהר העולמי
 בנושאות כ"ק אדמו"ר מהאלמין שליט"א מחבר למעלה מאלף ספרים טל: 0527651911
גדולי הצדיקים ואומרים ללמוד זוהר הקדוש

הם דומים בחסד ההוא אל ציץ השדה משום דלגנרמיהו עבדי. אבל באור לשון הנזכר לעיל יובן ראשיתו מאחריתו באמרו ויגאָה וְאֶהְבֶּהָ על מנת לקבל פרס איהי שפחה ותחת שלש רגזה ארץ.

והענין יובן במה שכתב בספר הזהר בפרשת בראשית (דף טז): ובגין דא אמר קודשא בריך הוא לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו דא משנה אתתא דההוא נער ואיהו שפחה דשכינתא, ואי זכו ישראל איהי עזר לון בגלותא מסטרא דהתר טהור כשר, ואי לא איהי כנגדו מסטרא דטמא פסול אסורי וכו'...

לשון הקודש: ולכן אמר הקדוש ברוך הוא, לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. זו משנה, אשתו

ד) בגדר שלא לשמה - התלמידי חכמים העוסקים בתורה בלי ללמוד זוהר הקדוש הם לומדים על מנת לקבל פרס ואיהי שפחה ותחת שלש רגזה ארץ

האמנם אף על פי שלכאורה אפשר לפרש לשון המאמר על אופן זה, עם כל זה דבר קשה מאוד מאד לומר, וכי בשופטני עסקינו ולא בכללות כל התלמידי חכמים העוסקים בתורה והראיה על זה אמרו דרך כללות: ואפילו כל אינון דמשתדלי באורייתא כל חסד דעבדי לגרמיהו עבדי, ואין לומר דמלת כל היא יתרה ומשבשתא, שהרי מקרא דורש וכל חסדו כציץ השדה, שלא נאמר וחסדו אלא וכל חסדו, לרמז כי כל התלמידי חכמים העוסקים בתורה הנקראת תורת חסד על לשונה

איש. ומשה איהו בדיוקניה ממש דאתמר ביה לא מצא עזר כנגדו.

אמר רבי אלעזר, והרי מי נתן מעשה של אדם בישראל ובמשה? אמר לו: בני, ואתה אמרת כך? וכי לא למדת (ישעיה מו) מגיד מראשית אחרית! אמר לו, כך הוא ודאי. ולכן משה לא מת, והוא נקרא אדם, ובגללו נאמר בגלות האחרונה ולאדם לא מצא עזר, אלא כלם כנגדו. וכן נאמר בעמוד האמצעי ולאדם לא מצא עזר שיוציא שכינה מהגלות. זהו שכתוב (שמות ב) ויפן כה וכה ויגאָה ויגאָה כי אין איש. ומשה הוא בדמותו ממש, שנאמר בו לא מצא עזר כנגדו.

[באור: ולכן משה לא מת, והוא נקרא אדם, ובגללו נאמר בגלות האחרונה, ולאדם לא מצא עזר, אלא כלם כנגדו. וכן נאמר בעמוד האמצעי, ולאדם לא מצא עזר, שיוציא שכינה מהגלות. זהו שכתוב (שמות ב) "ויפן כה וכה ויגאָה ויגאָה כי אין איש." ומשה הוא בדמותו ממש, שנאמר בו לא מצא עזר כנגדו].

הקדוש ברוך הוא, לא מצא תלמידי חכמים שיהיו עזר למשה בגלות, אלא כלם נחשבים כאלו הם כנגדו, לפי שאינם עוסקים בסודות התורה

ובאר במקדש מלך: וממשיך רבי שמעון בר יוחאי לבאר, שהבחינה של משה רבינו אינה זזה מן השכינה בגלות, ועל זה נאמר בגלות האחרונה, שהקדוש ברוך הוא, לא מצא תלמידי חכמים שיהיו עזר למשה בגלות, אלא כלם נחשבים כאלו הם כנגדו, לפי שאינם עוסקים בסודות התורה, לסייע לתקון השכינה. ונאמר בו, ולאדם לא מצא עזר כנגדו, פרוש לא מצא

1. מפרש הרב שאפילו אותם שלומדים לא על מנת לקבל פרס ולא שיקראו ראשי ישיבות אם אינם לומדים תורת הסוד גם הם נקראים עושים חסד לעצמם, ולא איכפת להם מהקדוש ברוך הוא.

2. שם דף כ"ח: עוד פתח ואמר. ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה וכל עוף השמים. ווי לעלמא דאנון אטימין לבא וסתמין עינין דלא מסתפלין ברזי דאורייתא ולא ידעין. וודאי חית השדה ועוף השמים אנון עמי הארץ. ואפילו באלין דאנון נפש חיה לא אשתכח עזר בהון (בגלותא) לשכינתא בגלותא ולא למשה דאיהו עמה. דבכל זמנא דגלת שכינתא לא זו מנה.

עוד פתח ואמר, ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים. אוי לעולם שהם אטומי לב וסתומי עינים שלא מסתפלים בסודות התורה ולא יודעים. שודאי חית השדה ועוף השמים הם עמי הארץ, ואפלו באלו, שהם נפש חיה, לא נמצא בהם עזר [בגלות] לשכינה בגלות, ולא למשה שהוא עמה, שבכל זמן שגלתה שכינה לא זו ממנה.

אמר רבי אלעזר והא מאן יהיב עובדא דאדם בישראל ובמשה. אמר ליה ברי ואנת אמרת הכי וכי לא אוליפת (ישעיה מו) מגיד מראשית אחרית. אמר ליה הכי הוא ודאי. ובגין דא משה לא מית ואדם אתקרי איהו. ובגיניה אתמר בגלותא פתרהא ולאדם לא מצא עזר אלא כלהו כנגדו. וכן עמודא דאמצעייתא אתמר ביה ולאדם לא מצא עזר דאפיק שכינתיה מן גלותא הדא הוא דכתוב (שמות ב) ויפן כה וכה ויגאָה ויגאָה כי אין

ש'ל אותו נער, והוא [והיא] שפחת השכינה. אם זכו ישראל - היא עוזרת להם בגלות מצד של התור טהור כשר. ואם לא - היא כנגדו מצד של טמא פסול אסור. טהור התור וכשר הוא יצר הטוב. פסול טמא אסור הוא יצר הרע.

ה) שאין יהודי עד שערב רב ימחו מהעולם

דלית יחודא עד דערב רב יתמחון מעלמא. ובגין דא אתקבר משה לבר מארעא קדישא, וקבורתא דיליה איהי משנה דשולטא על מטרונותא דאיהי קבלה למשה, ומלכא ומטרונותא מתפרשא מבעלה, ובגין דא תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד פי ימלוך דא עבדא ידיעא, ושפחה דא משנה, ונבל כי ישבע לחם דא ערב רב.

לשון הקודש: שאין יהודי עד שערב רב ימחו מהעולם. ולכן נקבר משה מחוץ לארץ הקדושה, וקבורתו היא משנה, ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה. קבורתו משנה ששולטת על הגבירה, שהיא קבלה למשה ומלך. וגבירה מתפרדת מבעלה. ולכן (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ וכו' תחת עבד כי ימלוך - זהו עבד הדיע. ושפחה - זו משנה. ונבל כי ישבע לחם - זה ערב רב.

ו) פשט מלשון פשטתי את כתנתי, שהוא בחינת המלבושים החיצוני

הנה מבאר כי תורתנו הקדושה כלולה ונמצאת בכל ארבע עולמות אבי"ע [אצילות] בריא"ה יציר"ה עשי"ה ובהיותה בעולם האצילות אז נקראה קבלה, כי שם היא ממשטת מכל הלבושים הנקרא פשט מלשון פשטתי את כתנתי, שהוא בחינת המלבושים החיצוני, שהוא על גבי עור אדם המתפשט מעליו לפעמים, וזהו עקר מלת פשט.

ז) הקדוש ברוך הוא ברא עולמות והשתעשע בסוד התורה

ואמנם בעולם האצילות אשר שם הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה כפזר במדרשי רבותינו זכרונם לברכה, וגם בדברי המתרגם על פסוק דודי צח ואדם, וכמו שאמר הכתוב ואהיה אצלו אמון וגו', הנדרש לרבותינו זכרונם לברכה על בריאת העולם, שהיה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה ובזרא עולמות, ואין ספק כי לא כמעשה אדם הראשון ולא כמעשה דבני חרי וכמעשה אתונו דבלעם וכיוצא בהם, בהיותם כפשוטם היה משתעשע בהם הקדוש ברוך הוא אלפים שנה קדם שנגבר העולם ובזרא בהם עולמות.

ח) הפשט הוא לבוש הסוד

אמנם שעשועות של הקדוש ברוך הוא בתורה והיותו בזרא בה את עולמו היתה בהיותו עוסק בתורה בבחינת הנשמה הפנימית שבה, הנקרא רזי תורה, הנקרא

הקדוש ברוך הוא מי שיעזר לזעיר אנפיו, להוציא את שכינתו מן הגלות.

מי שלא למד תורת אמת, שהם סודות התורה, טוב לו שלא נברא

המקבל האלקי, הצדיק הקדוש, רבינו יעקב אבוחצירא, זכר צדיק וקדוש לברכה לחיי העולם הבא (בספרו גנוי המלך דף קפ"ה) אומר, בשם רבי שמעון בר יוחאי הקדוש: דמי שלא למד תורת אמת, שהם סודות התורה, טוב לו שלא נברא, דבלא זה איז אדם יודע אלהותו יתברך,

מעשה מרובה, היא חכמת הקבלה פנודע אל היודעים. וטעם הדבר הוא להיותו עולם האצילות העליון מאד טוב ולא רע, דלא יכיל להתערבא עמיה קליפה, ועליה אתמר וכבודי לאחור לא אתון, כפזר בספר התקונין (דף ס"ו תקון י"ח), וכן בספר הזוהר בפרשת בראשית (דף כח) עין שם.

ולכן גם התורה אשר שם איננה רק ממשטת מכל לבושי הגופנים, מה שאין כן למטה בעולם היצירה, עולם דמטטרו"ן הנקרא עבד טוב, והוא הנקרא עץ הדעת טוב מסטרא דסמאל שהוא קליפין דיליה, נקרא עבד רע, כי התורה אשר שם, הם שית סדרי משנה הנקראים שפחה כפזר לעיל וכפזר בפרשת בראשית (שם דף כז), ולכן נקראת משנה, לפי ששם יש שנויים הפוכים טוב מסטרא דעבד טוב התור כשר טהור רע מסטרא דעבד רע אסור טמא פסול.

אני לא עוררתי בכם אלא בסודות עליונים של העולם הבא

גם הוא מלשון כי מרדכי היהודי משנה למלך, שהיה שפחה הנקרא עבד מלך מלך, גם נקרא מלשון משנה כפזר בפרשת פנחס (דף רמד:) קם זמנא תנינא, ואמר מארי מתניתין, נשמתין ורוחין ונפשין דלכון, אתערו כען, ואעברו שינתא מנכון, דאיהו ודאי משנה, ארז פשט דהאי עלמא, ואנא לא אתערנא בנו, אלא ברזין עלאין דעלמא דאתי, דאתון בהון לא ינום ולא יישן (תהלים קכא).

לשון הקודש: קם זמן שני ואמר, בעלי המשנה, נשמות ורוחות ונפשות שלכם, התעוררו קעת כלכם והעבירו שנה מקם, שהיא ודאי משנה, דרך פשט של עולם הזה. שאני לא עוררתי בכם אלא בסודות עליונים של העולם הבא, שאתם בהם (תהלים קכא) הנה לא ינום ולא יישן.

וזה יובן במה שקטוב יותר למעלה שם, ורובן דמתניתין ואמוראין, כל תלמודא דלהון, על רזין דאורייתא סדרו ליה. ונמצא כי המשנה והש"ס הם הנקרא גופי תורה.

ט) במשנה הוא קלפת סודות התורה

והנה דברייהם פחלום בלי פתרון ורזיה וסתריה הפנימיים הנקרא נשמת התורה הם הם פתרון החלום הנפקת בהקוי בסוד אני ישנה ולבי ער. וכמו שכתבו חכמים זכרונם לברכה: "במחשכים הושיבני כמתי עולם" (איכה ג ו), זה תלמוד בבלי. אשר איננו מאיר אלא על ידי ספר הזוהר הם הם רזי תורה וסתריה אשר עליהם נאמר "ותורה אור". ואין ספק כי כמו שהיצר נקראת עבד ושפחה בערך האצילות ונקרא קליפין ולבושין דחל כפזר בהקדמת ספר התקונין (דף ג:) זה לשונו: ובימי דחול לביש עשר פתות דמלאכיא, דמשמשי לעשר ספינן דבריאה.

ויראתו ואהבתו, ועבודתו. והרב יהודה פתיה, זכותו יגן עלינו אומר, בשם רבי חיים ויטאל זכותו יגן עלינו, שכתב בתחלת שער המצוות: ואם לא עשה כן, הרי חסר מצוה אחד של תלמוד תורה, שהיא גדולה ושקולה ככל המצוות, וצריך שיתגלגל עד שיטרח בד' בחינות של הפרד"ס הנזכר. עד כאן לשונו. ועוד אמר הרב יהודה פתיה, זכותו יגן עלינו, שעוד בשעת הקויה כאשר בוכים עליו, יתכן שכבר חזר לעולם הזה בגלגול, השם ירחם.

המשנה אצל סודות התורה נקרא חציר

ואם פן אין לתמה כי התורה אשר שם שהיא המשנה תהיה נקרא שפחה וקליפין בתורה דאצילות.

וזה סוד כל הבשר חציר הנזכר לעיל במאמר הראשון, כי כמו שהחטה שהיא בגימטריא כמנין כ"ב אותיות התורה הגנוזה תוף כמה קליפין ולבושין שהם הסבין והמרוסן ותתבן והקש והעשב הנקרא חציר, פן המשנה אצל סודות התורה נקרא חציר.

אוי לאותם שאוכלים תבן תבל של התורה

וזה נרמז בספר הזהר פרשת כי תצא ברעיא מהימנא (דף רעה): אכל רבנו, ווי לאינו דאכלין תבן דאורייתא ולא ידעין בסתרי אורייתא, אלא קלין וחמורין דאורייתא, קלין אינו תבן דאורייתא, וחמורין אינו חטה דאורייתא, ח"ט ה', אילנא דטוב ורע וכו'.

לשון הקודש: אכל רבותינו, אוי לאותם שאוכלים תבן תבל של התורה (חמו"ר של התורה שנחשב ח"ט מ'פלא ויב ר'בנו) ולא יודע בסתרי תורה, אלא קלים וחמורים של התורה. קלים תבן של התורה. והמרה של התורה חטה, חט ה', עץ של טוב ורע.

לא יספיקו מאה קנטרסין לבאר הדרוש הזה

ואלו באתי להרחיב דרוש זה לא יספיקו מאה קנטרסין בלי ספק בלי שום גוזמא. האמנם החכם עיניו בראשו כי דברי אמת אני אומר, ואל יתמה האדם בראותו ספר הזהר איך קורא אל המשנה שפחה וקליפין, כי עסק המשנה כפי פשטיה, אין ספק שהם לבושין וקליפין חיצונים בתכלית אצל סודות התורה הנגזזים ונרמזים בפנימיותה כי כל פשטיה הם בעולם הזה בדברים חמרים תחתונים.

י' לכונו האמת בפשט התורה

אמנם הם קליפין טובים למאכל פקלפת קנה הבשם, ולכן בהיותם מביני פשטי המשנה להלכתא בלתי טעות נקרא עץ הדעת טוב, אכל כאשר חס ושלום שונים בה ומטמאים את הטהור ומכשירין את הפסול ומתירין את האסור, אז נהפכת לעץ הדעת רע ומר להם.

יא) שכר עסק התורה לשמה ושלא לשמה

ונחזר עתה למאמרנו הראשון ולבאר מה שכתוב ואפילו כל אינו דעסקי באורייתא כל חסד דעבדי וכו', ואמר עוד שם כי המשנה היא שפחה משום דאיהי על מנת לקבל פרס, פירוש: כי הנה כל מדותיו יתברך הם מדה כנגד מדה, ולכן העוסקים בפשטיה הגופניים הטובים, עליהם נאמר בשמאלה עשר וכבוד, הוא הפרס הנתון להם בעולם הזה, כי כן עסקם בתורה הוא בבחינת היותם בעולם הזה בדיני אסור והתר טמאה וטהרה וכו', והם כנגד העבד העובד את רבו שבדאי על מנת לקבל פרס וכל חסד דעבדי וכו' כעבדים ושפחות המשמשים את רבם על מנת לקבל פרס.

אנו מתפללים ביום ראש השנה "אם כבנים אם כעבדים"

אמנם העוסקים ברזי התורה שהם בחינת התורה כפי מה שעוסקים בה בעולם הבא, עליהם נאמר אך ימים בימינה, לעולם שכלו ארוך, כבן הנכנס לפני ולפנים ומשמש לפני אביו שלא על מנת לקבל פרס. ונודע כי תפארת דאצילות נקרא בן, ומטטרו"ן דיצירה נקרא עבד, ועליהם אנו מתפללים ביום ראש השנה "אם כבנים אם כעבדים".

יב) בעולם הבא לומדים רק סודות התורה ונשמתה

והנה במדרש קהלת אמרו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק כי אם שנים הרבה ישמח וכו', וזה לשונו: כי אם שנים הרבה וכו', תורה שאדם למד הכל היא לפני תורתו של משיח, ואם כך נאמר על תורתו של משיח שהיא בהיותם בגוף ונפש, כמו שכתבו זכרונם לברכה "אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד והוא בטול מלכות הרשעה קלפה החיצונה הנקרא יצר הרע, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק "וגר זאב עם כבש" וכו' וסמיו ליה "ומלאה הארץ דעה את השם" ולכן תורת העולם הזה המתלבשת בקליפין לסבת היות היצר הרע הנקרא קלפה מצויה בעולם היא הכל לפני תורתו של משיח שנתפשט קצת מלבושיה וקלפותיה, מאחר שגם בני אדם נתפשטו מקלפת היצר הרע, וכל וחמר בן בנו של קל וחמר בהיותנו למעלה בעולם הבא עולם הנשמות נפשטות מכל מיני לבוש כלל, כי עסק התורה אשר להם, אינו רק בנשמת התורה וסודותיה הפנימיים.

יג) יעסק תחלה בנגלה ואחר כך בחכמת האמת

ואמנם, אל יאמר אדם, אלקה לי ואעסק בחכמת הקבלה מקדם שייעסק בתורה, במשנה ובתלמוד, כי כבר אמרו רבותינו זכרונם לברכה: אל יקנס אדם לפרנס אלא אם פן מלא כרסו בבשר ויין. והרי זה דומה לנשמה בלתי גוף שאין לה שכר ומעשה וחשבון עד היותה מתקשרת בתוף הגוף בהיותו שלם מתקן במצוות התורה בתר"ג מצוות. וכן בהפך, בהיותו עוסק בחכמת המשנה והתלמוד בבלי ולא יתן חלק גם אל סודות התורה וסתריה כי הרי זה דומה לגוף היושב בחשוך בלתי נשמת אדם נר השם המאירה בתוכה באופן שהגוף יבש בלתי שואף ממקור חיים אשר זהו ענין אמרו במקום אחר שהוא הנזכר לעיל וזה לשונו: דאילין אינו דעבדי לאורייתא יבשה ולא בעאן לאשתדלא בחכמת הקבלה וכו', באופן כי התלמידי חכמים העוסקים בתורה לשמה ולא לשמו לעשות לו שם, צריך שייעסק בתחלה בחכמת המקרא והמשנה והתלמוד כפי מה שיוכל שכלו לסבל, ואחר כך יעסק לדעת את קונו בחכמת האמת וכמו שצוה דוד המלך עליו השלום את שלמה בנו "דע את אלהי אביר ועבדהו".

יד) סדור וכונת למוד הלכה וקבלה

ואם האיש הזה יהיה כבד וקשה בענין העיון בתלמוד, מוטב לו שיניח את ידו ממנו אחר שבחן מזלו בחקמה זאת ויעסק בחכמת האמת, וזה שאמרו: "כל תלמיד חכם שאינו רואה סימן יפה בתלמוד בחמשה שנים שוב אינו רואה". ואמנם כל האיש שהוא קל לעיון מחיב לתת חלק שעה או ב' שעות ביום בעיון ההלכה ולכונן ולתרגל הקושיא הנופלת בפשט ההלכה.

ויכון כי אין הקלפה הרעה מצד הנחש [סמאל] עבד רע נאחזת אלא בקליפה הטובה היא משנה מטטרו"ן עולם היצירה הנקרא עבד ושפחה דמטרוניתא, אבל לא במטרוניתא שהיא המח הפנימי חכמת האמת ונקרא עץ החיים ועליו איתמר אני השם הוא שמי בסוד כל התורה היא שמוותיו של הקדוש ברוך הוא. וכבודי לאחר לא איתן דלא יכיל לאתערבא עמה קלפה אלא בעץ הדעת טוב ורע משנה טמא וטהור אסור ומתן כשר ופסול.

ויכון בעיונו להסיר הקלפה הרעה שהיא הגורמת קשיות שלא יבין האדם תרוצים ויסלקנה מעל

גבי עץ הדעת טוב ורע היא המשנה שפחה דמטרוניתא ואחר כך יכנו לקשט המטרוניתא עצמה שהיא חכמת הקבלה. ודי בזה פי אין מקום באורו של עגנון זה.

אמר עוד במדרש הנזכר לעיל ובגין דא "השבועתי אתכם בנות ירושלים" וכו'. פרוש הדברים: פי הנה היתה השבועה הגדולה לאלהים שלא יעוררו את הגאולה עד שאותה האהבה תהיה בחפץ ורצון טוב, כמו שכתוב עד שתחפץ כבו העובד את אביו ועניו בכל פלטרין דיליה ובכל גניזין דיליה ולא כעבד העובד במשנה ולקח השפחה על מנת לקבל פרס.

וכבר אמרו רבותינו זכרונם לברכה כי זמן השבועה היא עד אלף שנים, כמו שכתבו זכרונם לברכה בברייתא דרבי ישמעאל בפרקי היקלות על פרוש דניאל, וזה לשונם: ואתיבהון בגדיה עד עין ועדנין ופלג עדן וארץ הראהו הקדוש ברוך הוא לייעקב אבינו שר עולם והוא שרו של בבל ע' עוקין וכו' עין שם.

וכן בזהר פרשת וינא (דף קיז) וזה לשונו: **אמר רבי יוסי** כל דא אריכו זמנא תיר מפקמה דאוקמיה חברייא דאיהו יומא חד גלותא דכנסת ישראל ולא תירי, דכתוב (איכה א): נתנני שוממה כל היום דנה.

לשון הקודש: אמר לו רבי יוסי, כל זה זמן ארץ יותר מכפי שבאורו החברים שהוא יום אחד גלות של כנסת ישראל ולא יותר, שכתוב (איכה א) נתנני שוממה כל היום דנה.

רבי עקיבא שנכנס במח, נאמר בו שנכנס בשלום ויצא בשלום

עוד מאמר אחר כתוב בפרשת בראשית (דף כו; כז). ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אליו אנון ארבעה שנכנסו לפרדס. חד עאל בפישוין פי שונה הלכות. תנינא עאל בגיחוין ונדא איהו רמ"ז. תליתא עאל בחדק"ל לישנא חדא וקלילא לדר"ש. רביעא עאל בפר"ת דאיהו סוד מוחא דביה פריה ורביה. בן עזאי וכן זומא ואלישע אחר עאלו בקליפין דאורייתא, הווי לקאן בהון. רבי עקיבא דעאל במוחא אתמר ביה נכנס בשלום ויצא בשלום.

לשון הקודש: דבר אחר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים - אלה אותם ארבעה שנכנסו לפרדס. אחד נכנס בפישוין, שהוא פי שונה הלכות. השני נכנס בגיחוין, ושם הוא קבור, אותו שנאמר בו (ויקרא יא) כל הולך על גחון. גבריאל - גבר אל, עליו נאמר (איוב ג) לגבר אשר דרכו נסתרה וסך אלוה בעדו. ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה שהתגלה שם, וזהו רמז, ודי לחכימא ברמיזא. שלישי נכנס בחדק"ל - חד קל, וזו לשון מחדדת קלה לדרשה. רביעי נכנס בפר"ת, שהוא המח, שבו פריה ורביה. בן זומא וכן עזאי שנכנסו לקלפות של התורה, היו לוקים בהם. רבי עקיבא שנכנס במח, נאמר בו שנכנס בשלום ויצא בשלום.

אמר רבי אלעזר, אבא, יומא חד הוינא גבי מדרשא וכו', בגין דאורייתא מתרין לוחין אליו הנה משה נחית לון לישראל, ולא זכו בהון ונפלו ואתברו, ונדא גרים אבונא דבית ראשון ובית שני, והיב לון אתרנין מסטרא דעץ הדעת טוב ורע, דמתמן אתייהבת אורייתא באסור והתר, מימינא חיי ומשמאלא מותא וכו'. דבר אחר, ונקר יוצא מעדן בודאי לעילא כעץ החיים וכו'.

לשון הקודש: אמר רבי אלעזר, אבא, יום אחד הייתי בבית המדרש, וכו', בגלל שהתורה משני הלוחות הללו היה משה מוריד לישראל, ולא זכו בהם, ונשברו

ונפלו, וזה גרם אבדן בית ראשון ושני. ולמה נפלו? בגלל שפרח ו' מהם, שהוא ו' של וייצר, ונתן להם אחרים מצד של עץ הדעת טוב ורע, שמשם נתנה תורה באסור והתר. מימין חיים, ומשמאל מות וכו'. דבר אחר ונהר יצא מעדן - בודאי למעלה בעץ החיים, [שם אין קלפות נכריות].

להשקות את הגן דא פרדס דמטרוין דתמן עאלו בן עזאי וכן זומא ואחר. וקליפין דיליה מסטרא דא טו"ב ומסטרא דא רע. ונדא איהו אסור והתר פסול וכשר טומאה וטהרה וכו'.

לשון הקודש: להשקות את הגן - הגן שלו, הפרדס שלו שנכנסו לשם בן עזאי וכן זומא ואלישע. וקלפות שלו מצד זה טו"ב ומצד זה רע. וזה אסור והתר, כשר ופסול, טמאה וטהרה וכו'.

כגוונא דא אמרו חברייא מארי מתניתין וימרו את חיייהם בעבודה קשה דא קושיא. בחומר בקל וחומר. ובלבנים דא לבון הלכה. ובכל עבודה בשדה דא ברייתא. את כל עבודתם דא משנה.

לשון הקודש: כגון זה אמרו בעלי המשנה, וימרו את חיייהם בעבודה קשה - בקשיא. בחמר - בקל וחמר. ובלבנים - בלבון הלכה. ובכל עבודה בשדה - זו ברייתא. את כל עבודתם וגו' - זו משנה.

ואי תיביין בתיבתא מה כתיב "ויורהו השם עץ" דא עץ החיים וביה וימתקו המים. ונדא משיח דאתמר ביה (שמות יז) ומטה האלהים בידי וכו'. וכלא איהו בגלותא מחמת דיליה.

אם שבים בתשובה, נאמר בהם (שם) ויורהו ה' עץ, וזה עץ החיים, ובו וימתקו המים. וזה משה משיח, שנאמר בו (שם יז) ומטה האלהים בידי. וכו', והכל הוא בגלות מחמתו.

טו) חטא אדם הראשון שלא עסק בקבלה ולכן גם נשברו הלוחות

הנה נתבאר במקום אחר הזה כי עוון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בחר להתעסק בעץ החיים שהיא חכמת הקבלה, וזהו עצמו עוון הערב רב האומרים למשה 'דבר אתה עמנו ונשמעה' בעץ הדעת טוב ורע, 'ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות' בסתרי תורה, כסברת הטועים קצת בני תורה אשר בזמננו זה המוציאם שם רע על חכמת האמת חיי עולם, ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים חס ושלום, ולכן נשברו הלוחות הראשונות מסטרא דעץ החיים ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע משנה שפחה דמטרוניתא וגרם אבונא דחרבן בית ראשון ושני וגלות האחרון המר והארץ אשר אנו בעוונותינו הרבים עד דיתובנו בני ישראל בתיבתא ובקשו את השם אלהיהם להפירו ולקדעו בריזי תורה וידעו את מי הם עובדים ומי הוא מלכם, וכדין יזכו לעסק בחכמת האמת כמו שאמר הכתוב: "ויורהו השם עץ וימתקו" על ידי המשיח.

וכמו שכתוב בפרשת נשא בריעיא מהימנא (דף כנד): וזה לשונו: ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר יפקון ביה מן גלותא וכו' ואילנא דטוב ורע דאיהו אסור והתר לא שליט על ישראל תיר וכו' כי אז יהיו כמלאכי עליון עוסקים בחכמת התורה דאצילות ולא בתורת מטרוין מלבשת במלבושים וספורים גשמיים. עוד אמרו בספר הזהר (תקון ששית) וזה לשונו: וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי חבורא דילך בנדא בתראה בסוף יומיא ובגנייה וקראתם דרוו בארץ.